

MAAKUNNALLINEN KURAATTORIEN TYÖKOKOUS

Aika Tiistai 14.6.2016 klo 9–15.40, aamukahvia 8.30 alkaen

Paikka Mankolan koulun auditorio, Saarijärventie 21, 40200 JYVÄSKYLÄ

Osallistujat

	Nimi	Organisaatio
	Alanen Henna	Karstulan kunta
	Anttila Hanna	Pihtiputaan kunta
	Haaki Raili	Koske
	Hakola Aila	Jyväskylän kaupunki/perusopetus
	Hannunen Helinä	JKI Sivistystoimi/Oppilashuolto
	Heikkinen Tanja	Kuhmoisten yhtenäiskoulu
	Hintikka Eeva	Jyväskylän kaupunki
	Immonen Kati	Jyväskylän kaupunki
	Jolanki Anna	Jyväskylän kaupunki
	Kangaspunta Heli	Jkl/perusopetus/oppilashuolto
	Koskenlahti Johanna	Saarijärven kaupunki
	Kovanen Anne	Petäjäveden kunta/ sivistystoimi
	Kuittinen Tiina	Laukaan kunta
	Kumara Anna	Jyväskylän kaupunki
	Laitinen Taina	Äänekosken kaupunki
	Lehtonen Heli	Jyväskylän kaupunki
	Lievonen Anneli	Keuruun kaupunki/sivistyspalvelut
	Liimatainen Tuovi	Konneveden koulut
	Liukkonen Johanna	Jyväskylän kaupungin oppilashuolto
	Mustonen Elisa	Toivakka
	Mäkinen Tuija	Jyväskylän kaupunki /lukiokoulutus
	Männistö Mervi	Äänekosken kaupunki kasvun ja oppimisen toimiala
	Nurmi Päivi	Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, Onerva
	Ojalehto Mira	Kasvun ja oppimisen toimiala/Äänekoski

Peltonen	Sanna	Karstulan kunta
Roivanen	Johanna	Jyväskylän kaupunki Oppilashuolto
Salomaa	Tiina	Jyväskylän kaupunki, perusopetuspalvelut, oppilashuolto
Satosaari	Mari	Jyväskylän kaupunki, oppilashuolto
Suvanto	Sonja	Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus, Viitasaari
Tahvanainen	Terhi	Jyväskylän ammattioppilaitos
Talvensola	Sivi (siht.)	Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Tuliranta-Koitela	Anne	Kannonkosken koulu
Tynkkynen	Elina	Jyväskylän kaupunki
Viitala	Tarja	Jyväskylän ammattiopisto
Välipakka	Mirjam	Viitasaaren kaupunki

8.30 Aamukahvi Mankolan koulun ruokalassa (Koske tarjoaa osallistujille)

9.00 **Aamun avaus – tervetuloa työkokoukseen!**

johtaja Raili Haaki, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Koske

Esittäydettiin ja tutustuttiin toisiimme

9.30 **STM:n kärkihanke 3: Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma ja Keski-Suomen suunnitelmat**

banketyöntekijä Petri Oinonen Keski-Suomen SOTE 2020 -hankeesta kertoo valtakunnallisista ja alueellisista suunnitelmista sekä hankeeseen tekemästä oppilashuollon resurssien maakunnallisesta kartoituksesta. Diat liitteenä.

Keskustelua

Tuotiin esiin, että käytettävissä oleva perheneuvoloiden resurssi on kuraattorityössä pieni ja välimatka nousee joillekin perheille kynnyksikysymykseksi eri puolilla maakuntaa. Jalkautuvalle perheneuvolalle olisi enemmän tarvetta, vaikka jossain päin maakuntaa neuvolaan ja päivähoitoon on perheneuvolasta jalkauduttu. Myös muiden palvelujen osalta on huomattu, että pidempi välimatka vähentää palvelujen käyttöä.

Todettiin, että tärkeää on vahvistaa peruspalveluja, kuten koulua ja varhaiskasvatusta, jotta apua on saatavilla lasten arjessa. Perheen tunteva työntekijä voi toimia myös perheen ja erityispalvelujen välittäjänä. Peruspalvelujen työntekijät tarvitsevat tukea omaan työhönsä.

Toivottiin, että uudistuksessa lopultakin saadaan verkosto- ja ylihallinnollinen työ toimimaan sujuvasti etenkin, kun sote ja kunnan palvelut eivät jatkossa ole hallinnollisesti samassa organisaatiossa. Tiedonkulun sujuvuuden varmistavat ratkaisut ovat ammattilaisten yhteistyössä tärkeässä roolissa.

Todettiin vielä, että uudistus edellyttää toimintakulttuurin ja -käytäntöjen muutosta. Huolta herätti toimintakulttuurien yhtenäistäminen. Toiveena on, että eri puolilla maakuntaa olemassa olevat hyvät käytännöt ja joustavuus huomioidaan uudessa rakenteessa.

11–12 Lounastauko (omakustanteinen)

Lounastauolla tutustuttiin Mankolan papan Pekka Männistön opastuksessa koulun kasvihuoneeseen, ks. <http://mankolankasvihuone.blogspot.fi/>

12.00 Oppilashuollon ”kuumat perunat”

Mikä juuri sinua oppilas- ja opiskelijahuollossa tällä hetkellä askarruttaa? Mistä ajan-kohtaisista asioista haluat keskustella yhdessä kollegoiden kanssa?

Mieti aiheita ennakkoon ja tuo ne yhteiseen keskusteluun.

Yhteisöllisen työn kehittäminen – millaisia hyviä käytäntöjä maakunnasta löytyy?

Miten organisaatiossasi on lähdetty kehittämään yhteisöllistä työtä ja miten sitä teette?

Keskustelua ja kokemusten jakoa yhteisöllisen työn hyvistä käytännöistä

Maakunnassa on viritteillä pienten kuntien ja kaupunkien kuraattorien verkosto. Laukaassa järjestettiin keväällä verkoston ensimmäinen yhteinen kokous, jossa keskusteltiin yhteisöllisen työn menetelmistä. Kokouksessa laadittua, alla olevaa listaa voi tarpeen mukaan hyödyntää oman työn tukena.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon työmenetelmiä kuraattoreille ja muutenkin (ei missään järjestyksessä):

- luokkien läpikäynti (pohjana ilmapiiri- ja KiVa-kyselyt)
- teemaoppitunnit/ -viikot (teema sovitaan tarpeen pohjalta/ luokan tilanteen mukaan)
- pienryhmätoiminta
- vanhempainryhmät erikseen mukaan pyydettyille vanhemmille
- yhteisölliset OHR:t (huom. oppilaiden osallisuus)
- teematyöpajat
- nivelvaiheryhmyttämiset
- koulutukset opetushenkilöstölle

- opiskeluhuollon esittelyt/ infot oppilaille ja vanhemmille
- toiminnalliset työskentelyt (joskus myös terapeuttiset menetelmät)
- välkkäkahvit/ avoimet ovet
- harrastusillat yhteistyössä vapaa-ajan ohjaajien kanssa
- siv.toimen johto tapaamaan oppilaita esim. väli- tai oppitunnille
- retket ja leirit
- kampanjat (esim. hyvät tavat/ kiusaamattomuus)
- ART-ryhmät
- Nuotta-valmennus
- aamunavaukset
- koulun tapahtumiin osallistuminen ja tapahtumien toteuttaminen
- osallistavat vanhempainillat (yhteistoiminnallisuus)
- teemalliset vanhempainolkkarit
- vierailut muihin kuntiin tmv. (kontaktien luominen matkan aikana oppilaisiin)
- K12-kasvukurssit
- Nuisku-kurssit (nuorten ihmissuhdetaidot 9.lk à)
- KiVa-koulu oppitunnit kaikille luokille tarpeen mukaan
- ”Työrauhaa kaikille”-menetelmä
- työryhmät (myös hallintokuntien rajat ylittävät ryhmät)
- kohtaamiskahvituokiot
- Friends-ohjelma
- ”Turvataitoja lapsille” ja ”Turvataitoja nuorille”

Keskustelussa kysyttiin lisätietoja muutamista listassa olevista menetelmistä:

- Laukaan K-12-kasvukursseilla käsitellään yläasteelle siirtymistä.
- Kuraattorien ja psykologien avoimia ovia pidetään maanantaisin Äänekoskella. Siellä oppilaisiin ja heidän mielteisiin koulunkäynnistä tutustutaan mehun ja keksin äärellä. Tapaamisessa on teema, josta käydään keskusteluja. Nuoret myös piirtävät mielellään aiheesta nousevia kuvia.
- ART (Aggression Replacement Training) -menetelmä on kehitetty laitoksiin, mutta sitä on sovellettu kouluissa mm. Jyväskylässä ja Muuramessa.
- ”Työrauhaa kaikille” -menetelmää on kehitetty Keuruulla yläkoulussa interventiona luokille, joissa on keskittymisongelmia. Se on valmis, tutkitusti tehokas työmalli, mutta vaativa ja edellyttää kaikkien luokkaa opettavien sitoutumista käyttöön.

Todettiin, että vanhempien osallistumisessa yhteisölliseen työhön on vielä tehtävää. Myös asuinympäristö vaikuttaa yhteisöllisyyden syntyyn. Pienemmissä kouluissa ja kyläyhteisöissä voi olla erilaisia vuorovaikutuksellisia ongelmia, jotka siirtyvät kouluun. Näitä voidaan ratkoa erilaisissa vanhempainryhmissä, teemallisissa vanhempainolkkareissa tms. Karstulan kokemuksen perusteella olkkari-illat ovat olleet osallistujamäärältään pieniä, mutta antoisia keskusteluryhmiä. Kokemusten perusteella teemallisissa tapahtumissa kuraattorin rooli löytyy helposti. Hyviä kokemuksia vanhempien kanssa on saatu

menettelystä, jossa vanhemmat ovat ensin miettineet, mikä heitä kiinnostaa, mistä haluavat kuulla enemmän ja kirjoitelleet näitä asioita ylös. Vanhempien kirjaamat ajatukset voi viedä pohdittavaksi koulun koko työyhteisölle.

Käytännössä yhteisöllisistä ryhmistä toive tulee yleensä opettajilta. Myös kuraattori voi poimia yksittäisiltä oppilailta tietoja, joiden pohjalta yhteisöllisiä menetelmiä ryhdytään käyttämään. Aikaa yhteisölliselle työlle voi joskus olla vaikea löytää. Alakoulussa aikaa löytyy joustavammin luokkakohtaiseen työkentelyyn yläkouluun verrattuna. Parhaisiin tuloksiin päästään, kun yhteistyö opettajan kanssa sujuu hyvin. Tuotiin esiin, että joitakin asioita voi olla vaikea ottaa esiin ryhmässä ja luokassa ilman, että joku voi kokea asian arvosteluna omaa toimintaa kohtaan.

Tutustuttiin myös Jyväskylän kaupungissa tehtyyn jaotteluun yhteisöllisestä työstä, jota hahmoteltu kolmen teeman kautta: asenne, vuorovaikutus ja roolit. Yhteisöllisyys tapahtuu koulun arjessa, kaikkien toimijoiden sekä oppilaiden tekoina, ei pelkästään oppilashuollon työntekijöiden toimesta. Kuunteleminen, empaattisuus, kannustaminen rakentavat yhteisöllisyyttä.

Kysymykseen **”millaista osaamista kuraattorit tarvitsisivat lisää”**, tuotiin esiin seuraavaa:

- Välineitä perheiden vuorovaikutus- tms. ongelmien käsittelyyn ja vuorovaikutusosaamista ylipäänsä.
- Osallisuuden eri muotoja vahvistavat työmenetelmät, joilla oppilaat ja vanhemmat ovat vahvemmin mukana koulun arjen muodostamisessa. Esim. oppilaiden ei-toivottu toiminnallisuus myönteisenä voimavarana, kevytosallistumisen malleja vanhemmille.
- Dialogisuus
- Työelämän ja työyhteisöjen ongelmien ratkaisemiseen työvälineitä
- Työn rajaaminen
- Oman roolin kirkastaminen

Siirtykö oppilashuollon kertomus oppilaan mukana, jos vaihtaa koulua?

Lähtökohta on, että opiskeluhuollon tiedonsiirtoon tarvitaan oppilaan (huoltajan) suostumus.

Litteenä diaesitys Eva Gottbergin helmikuisesta koulutuksesta ”Oppilaan tukeminen toimivalla moniammatillisella yhteistyöllä”, jossa siirtymistä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen käsitellään dioissa 44–45.

13.00 Iltapäiväkahvi (omakustanteinen)

13.30 **Romanien koulutustason ja työelämävalmiuksien parantaminen**

Rainer-hankkeen Kirsi Florin (Jyväskylän kaupunki) ja hankkeen työharjoittelija Jasmin kertoivat romaninuorten koulutukseen ja työelämävalmiuksiin liittyvistä haasteista ja keinoista niiden tukemiseen. Diat liitteenä.

Keskustelua

Käytiin keskustelua kulttuurien erilaisista tavoista. Osallistujat kysyivät työsään eteen tulleista romanikulttuuriin liittyvistä asioista.

Väistämisvelvollisuus on romanikulttuurissa toisen ihmisen kunnioittamista. Romanit pyrkivät hoitamaan asiaan liittyvät selvittelyt itse. Esimerkiksi opiskelupaikkojen kohdalla pyritään löytämään vaikkapa toinen oppilaitos.

Omatoimisen tekemisen kulttuuria pyritään tukemaan myös perhekulttuurissa, jotta koulutyön ja oppimisen kanssa ei tule vaikeuksia, kun vaatimustaso kasvaa. Säännölliseen koulunkäyntiin tukeminen on tärkeää. Ylipäänsä koulunkäynnin tärkeys romanikulttuurissa on kasvanut viimeisen 10 vuoden aikana.

Koulun ja työelämän ennakoluulojen murtaminen on koko yhteiskunnan, valtaväestön ja romaniväestön yhteinen tehtävä. Se estää opiskelumotivaatiota, työharjoittelupaikkojen saantia jne. Ennakoluuloja voi murtaa pitämällä kaikille koululaisille samoja sääntöjä. Mikäli opiskelu ei suju, yhdessä lapsen ja perheen kanssa mietitään, miten koulu voidaan hoitaa kunnialla loppuun. Rehellisyys herättää luottamusta.

Kauniit käytöstavat, vanhojen ihmisten kunnioittaminen ja arvostaminen ovat tärkeitä romaneille.

Tällä hetkellä ei ole hanketta alakouluikäisille romanioppilaille ja -perheille koulunkäynnin tukemiseen. Tälle olisi tarvetta.

Kirsiltä voi pyytää kulttuuriesitelmää kouluihin ja oppilaitoksiin ympäri Keski-Suomea. Yhteystiedot diasarjan lopussa.

14.30 Jaloittelutauko

14.45 **Turvapaikanhakijoiden oppilashuolto**

palvelupäällikkö Pia Bärlund Jyväskylän kaupungista johdatti aiheeseen kertomalla Jyväskylän kaupungin käytännöistä sekä avasi maahanmuuttajakysymyksiä myös oppilashuoltoa laajemmin. Diat liitteenä.

Keskustelua

Maahanmuuttajien kanssa toimiessa suomenkielen opettelu on jatkuva tehtävä. Opetussuunnitelma velvoittaa jokaisen koulun aikuisen toimimaan kieli-tietoisesti työssään esim. nimeämällä asioita. Erityisen vaativaa tämä on tunteiden osalta, sillä tunteiden käsittely ja niistä puhuminen on erilaista eri kulttuureissa. Aina ei omalla kielellä löydy vastaavia käsitteitä.

Tulkkien saamisessa on ollut pitkä viive tämän kevään aikana. Mikäli tulkkia ei ole saatavilla, voi yrittää käyttää elekieltä tai piirtämistä.

Myös kulttuuriin liittyvä väkivalta tuli esiin keskustelussa. Kunniaväkivalta on ollut esillä mediassa tällä viikolla juuri julkaistun selvityksen myötä, ks. https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2016/06/Kunniak%C3%A4sitykset-ja-v%C3%A4kivalta_B5_netiti-002.pdf. Kunniaväkivaltaa näkyy Keski-Suomessa kuraattorien työssä. Todettiin, että asiassa tulisi tehdä enemmän yhteistyötä lastensuojelun ja poliisin kanssa.

15.30 Muut asiat ja työkokouksen jatkosta sopiminen

Seuraava koko päivän työkokous pidetään **ti 13.6.2017**. Paikkatoiveena esitettiin, että pääsisimme tutustumaan uuteen Oppimis- ja ohjauskeskus Onerva. Valmistelutyörykkäryhmään nimettiin:

- Johanna Liukkonen, Jyväskylä
- Anne Kovanen, Petäjävesi
- Päivi Nurmi, Oppimis- ja ohjauskeskus Onerva

Kartoitetaan aiheideoita vuoden 2017 alussa, joiden pohjalta työryhkönen muodostaa työkokouksen ohjelman.

15.40 Työkokous päättyi

Muistiin kirjasi:

Sivi Talvensola, suunnittelija, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
sivi.talvensola(a)koske.fi, 0400-904663